

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

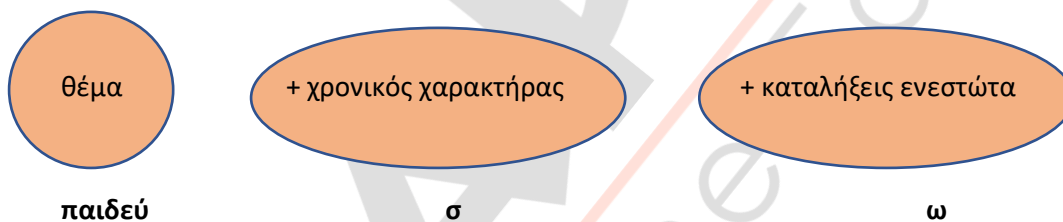
Ενεργητική Φωνή

Οριστική Ενεστώτα	Οριστική Μέλλοντα
τοξεύ-ω	τοξεύ-σ-ω
τοξεύ-εις	τοξεύ-σ-εις
τοξεύ-ει	τοξεύ-σ-ει
τοξεύ-ομεν	τοξεύ-σ-ομεν
τοξεύ-ετε	τοξεύ-σ-ετε
τοξεύ-ουσι(ν)	τοξεύ-σ-ουσι(ν)

Παρατηρήσεις:

- Παρατηρούμε ομοιότητα στις καταλήξεις της οριστικής του ενεστώτα και του μέλλοντα ε.φ. με τις αντίστοιχες της ν.ε. (υπάρχει μικρή διαφοροποίηση μόνο στο α' και το γ' πληθυντικό πρόσωπο).
- Ο μέλλοντας έχει τις ίδιες καταλήξεις με τον ενεστώτα, μόνο που προστίθεται ένα -σ- (ο χρονικός χαρακτήρας) πριν από τις καταλήξεις.

Σχηματισμός οριστικής μέλλοντα ε.φ.:

Οριστική μέλλοντα ενεργητικής φωνής αφωνόληκτων βαρύτονων ρημάτων

Τα αφωνόληκτα ρήματα τα οποία έχουν χαρακτήρα άφωνο σύμφωνο, δηλαδή ουρανικό, χειλικό ή οδοντικό, σχηματίζουν την οριστική του μέλλοντα όπως τα φωνηεντόληκτα, με τη διαφορά ότι από τη συγχώνευση του χαρακτήρα των ρημάτων αυτών με τον χρονικό χαρακτήρα -σ- προκύπτουν τα ακόλουθα:

Χειλικός χαρακτήρας π, β, φ (ππ) + σ → ψ

τρέπ-ω	→	τρέπ + σ-ω	→	τρέψω
βλάπτω (θ. βλαβ-)	→	βλάβ + σ-ω	→	βλάψω

Ουρανικός χαρακτήρας κ, γ, χ (ττ, σσ) + σ → ξ

λέγ-ω	→	λέγ + σ-ω	→	λέξω
τάττω (θ. ταγ-)	→	τάγ + σ-ω	→	τάξω

Οδοντικός χαρακτήρας τ, δ, θ (ζ) + σ → αποβάλλεται ο οδοντικός χαρακτήρας και μένει το -σ-

πείθ-ω → πείθ + σ-ω → πείσω
 ψεύδω → ψεύδ + σ-ω → ψεύσω

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

• Αύξηση:

Τα ρήματα στην οριστική των ιστορικών χρόνων, δηλ. του παρατατικού, του αορίστου και του υπερσυντελικού, παίρνουν στην αρχή του θέματος αύξηση, η οποία δηλώνει το παρελθόν.

Υπάρχουν δύο είδη αύξησης: η **συλλαβική** και η **χρονική**.

• Ρήματα που αρχίζουν από **σύμφωνο**

↓
συλλαβική αύξηση
 ↓
 προσθήκη ενός έ-
 πριν από το θέμα
 λύω → έ-λυ-ον

• Ρήματα που αρχίζουν από **φωνήεν ή δίφθογγο**

↓
χρονική αύξηση
 ↓
έκταση του αρχικού βραχύχρονου φωνήεντος
α, ε → η άρχω → ήρχον έλπίζω → ήλπιζον
αι, ει → η αίρω → ήρον
ο → ω όρίζω → ώριζον
οι → ω οϊκίζω → ώκιζον
ι, υ → ι, υ ιδρύω → ίδρυον ύβρίζω → ύβριζον
αυ, ευ → ηυ αύξω → ηύξον

Παρατηρήσεις:

- Τα ρήματα που αρχίζουν από **ρ-**, όταν παίρνουν αύξηση, γράφονται **με δύο ρ**, π.χ. ρίπτω → έρριπτον.
- Στα σύνθετα ή παρασύνθετα ρήματα με **α'** συνθετικό πρόθεση, η **αύξηση μπαίνει μετά την πρόθεση**, π.χ. άπάγω → άπῆγον, έκφέρω → έξέφερον.

Κατά βάση ακολουθούμε την εξής διαδικασία:

- Αφαιρούμε την πρόθεση: (προσ)έχω.
- Αυξάνουμε το ρήμα: είχον.
- Ξαναθέτουμε την πρόθεση στην αρχή του ρήματος: προσείχον.

Το ληκτικό φωνήεν της πρόθεσης εκθλίβεται

(μετά + έβαλλον ▼ μετέβαλλον) εκτός του **-ι** της περί και του **-ο** της πρό.

• Σχηματισμός οριστικής παρατατικού ε.φ.

αύξηση θέμα καταλήξεις
έ **τόξευ** **ον**

• Σχηματισμός οριστικής αορίστου ε.φ.

Έξυπνα και Εύκολα ... η Γνώση!

www.arnos.gr info@arnos.gr

αύξηση	θέμα	χρονικός χαρακτήρας	καταλήξεις
έ	τόξευ	σ	α

• Κλίση

Οριστική Παρατατικού

έ-τόξευ-ον
έ-τόξευ-εσ
έ-τόξευ-ε
έ-τοξεύ-ομεν
έ-τοξεύ-ετε
έ-τόξευ-ον

Οριστική Αορίστου

έ-τόξευ-σ-α
έ-τόξευ-σ-ας
έ-τόξευ-σ-ε(ν)
έ-τοξεύ-σ-αμεν
έ-τοξεύ-σ-ατε
έ-τόξευ-σ-αν

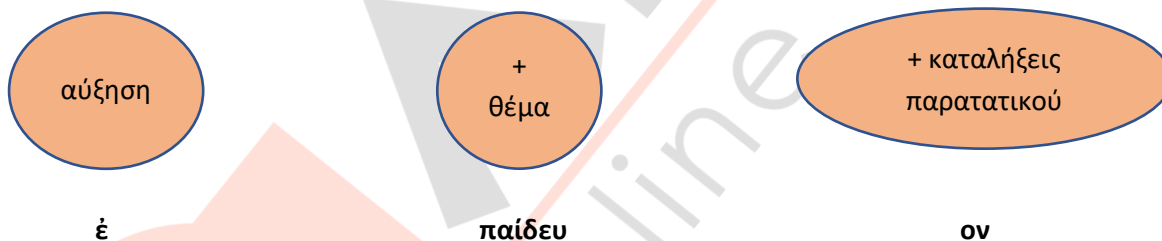
• Στην οριστική αορίστου ενεργητικής φωνής **αφωνόληκτων** βαρύτονων ρημάτων ισχύουν οι **συγχωνεύσεις** του άφωνου χαρακτήρα του ρήματος με τον χρονικό χαρακτήρα **-σ-** στον μέλλοντα:

χειλικόληκτα: **-ψα**, π.χ. τρέπ-ω → έ-τρεπ-σ-α → έτρεψα.

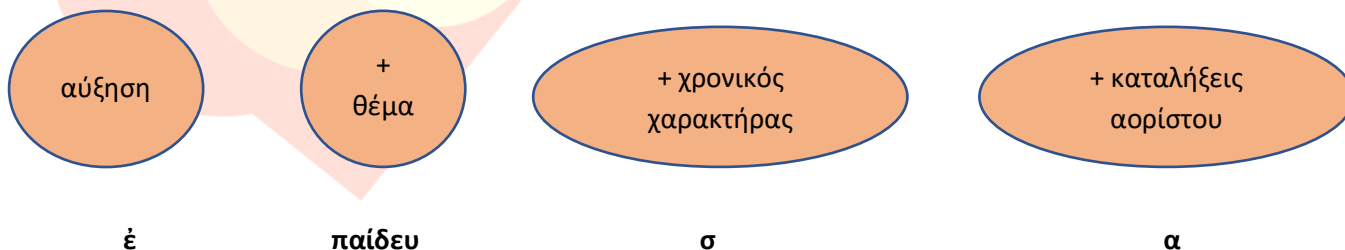
ουρανικόληκτα: **-ξα**, π.χ. τάπτω → έταξα.

οδοντικόληκτα: **-σα**, π.χ. πείθω → έπειθ-σ-α → έπεισα.

Σχηματισμός οριστικής παρατατικού ε.φ.:

Σχηματισμός οριστικής αορίστου ε.φ.:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Ο αναδιπλασιασμός

• Οι συντελικοί χρόνοι, δηλαδή ο **παρακείμενος**, ο **υπερσυντέλικος** και ο **συντελεσμένος μέλλοντας**, έχουν στην αρχή του θέματος αναδιπλασιασμό σε όλες τις εγκλίσεις και στους ονοματικούς τύπους (απαρέμφατο, μετοχή).

• **Είδη ομαλού αναδιπλασιασμού:**

Το ρήμα αρχίζει από:	είδος αναδιπλασιασμού
1. απλό σύμφωνο (εκτός του ρ-)	επανάληψη του αρχικού συμφώνου + ε λύω → λέλυκα
2. δύο σύμφωνα , από τα οποία: το πρώτο είναι άφωνο (κ, γ, χ, π, β, φ, τ, δ, θ) και το δεύτερο υγρό ή ένρινο (μ, ν, λ, ρ)	γράφω → γέγραφα
3. διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ)	συλλαβική αύξηση ψεύδω → ἔψευκα
4. ρ-	ράπτω → ἔρραφα (Προσοχή στον διπλασιασμό του ρ!)
5. δύο σύμφωνα , χωρίς να είναι το πρώτο άφωνο και το δεύτερο υγρό ή ένρινο	σπουδάζω → ἐσπούδακα
6. τρία σύμφωνα	στρατεύω → ἐστράτευκα
7. φωνήεν ή δίφθογγο	χρονική αύξηση ἐλπίζω → ἤλπικα

Παρατηρήσεις:

• Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στον αναδιπλασιασμό που παίρνουν τα ρήματα που αρχίζουν από **δασέα σύμφωνα (χ, φ, θ)**, τα οποία τρέπονται στα αντίστοιχα ψιλά (κ, π, τ):

χ → κ	χορεύω →	κε-χόρευκα
φ → π	φυλάττω →	πε-φύλαχα
θ → τ	θύω →	τέ-θυκα

• Στα σύνθετα ή παρασύνθετα ρήματα με **α' συνθετικό πρόθεση** ο αναδιπλασιασμός μπαίνει **μετά** την πρόθεση, π.χ. **ἀπο-γράφω → ἀπο-γέ-γραφα**.

• Ιδιαίτερο είδος αναδιπλασιασμού είναι ο **αττικός**.

Ρήματα που **αρχίζουν από α, ε, ο**, στους συντελικούς χρόνους **επαναλαμβάνουν τους δύο πρώτους φθόγγους** του θέματος και συγχρόνως **τρέπουν σε μακρό το αρχικό φωνήεν**,

δηλαδή **α → η, ε → η, ο → ω**,
π.χ. **ἀκούω → ἀκήκοα** **ἐλαύνω → ἐλήλακα** **ὀρύπτω → ὀρώρυχα**

Σχηματισμός οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής

αναδιπλασιασμός	θέμα	καταλήξεις
τε	τόξευ	κα

Σχηματισμός οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής

συλλαβική αύξηση*	αναδιπλασιασμός	θέμα	καταλήξεις
έ	τε	τοξεύ	κειν

Κλίση

Οριστική Παρακειμένου

τε-τόξευ-κα
τε-τόξευ-κας
τε-τόξευ-κε
τε-τοξεύ-καμεν
τε-τοξεύ-κατε
τε-τοξεύ-κασι(ν)

Οριστική Υπερσυντελικού

έ-τε-τοξεύ-κειν
έ-τε-τοξεύ-κεις
έ-τε-τοξεύ-κει
έ-τε-τοξεύ-κεμεν
έ-τε-τοξεύ-κετε
έ-τε-τοξεύ-κεσαν

Οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής αφωνόληκτων βαρύτονων ρημάτων

α. **Ουρανικόληκτα:** Σχηματίζουν την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού με μετατροπή του ουρανικού χαρακτήρα του θέματος σε -χ-,

π.χ. κηρύττω → κε-κήρυχ-α → έ-κε-κηρύχ-ειν.

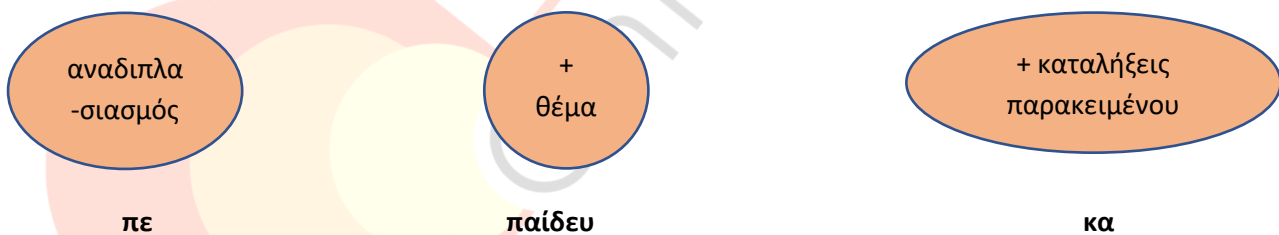
β. **Χειλικόληκτα:** Σχηματίζουν την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού με μετατροπή του χειλικού χαρακτήρα του θέματος σε -φ-,

π.χ. τρίβω → τέ-τριφ-α → έ-τε-τρίφ-ειν.

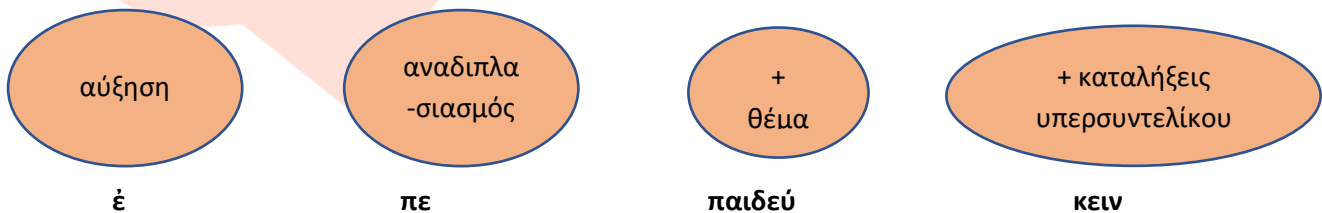
γ. **Οδοντικόληκτα:** Σχηματίζουν την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού με τον χρονικό χαρακτήρα -κ-, αφού προηγουμένως αποβάλουν τον οδοντικό χαρακτήρα,

π.χ. πείθω → πέ-πει-κα → έ-πε-πεί-κειν.

Σχηματισμός οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής

Σχηματισμός οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΑ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Μέση Φωνή

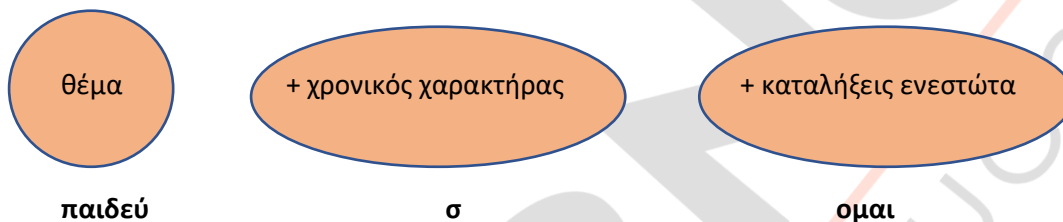
Οριστική Ενεστώτα

τοξεύ-ομαι
τοξεύ-ει / τοξεύ-η
τοξεύ-εται
τοξευ-όμεθα
τοξεύ-εσθε
τοξεύ-ονται

Οριστική Μέλλοντα

τοξεύ-σ-ομαι
τοξεύ-σ-ει / τοξεύ-ση
τοξεύ-σ-εται
τοξευ-σ-όμεθα
τοξεύ-σ-εσθε
τοξεύ-σ-ονται

Σχηματισμός οριστικής μέλλοντα μ.φ.:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Μέση Φωνή

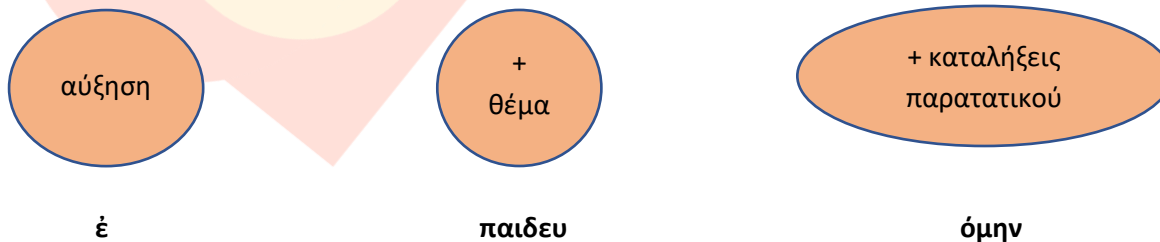
Οριστική Παρατατικού

έ-τοξευ-όμην
έ-τοξεύ-ου
έ-τοξεύ-ετο
έ-τοξευ-όμεθα
έ-τοξεύ-εσθε
έ-τοξεύ-οντο

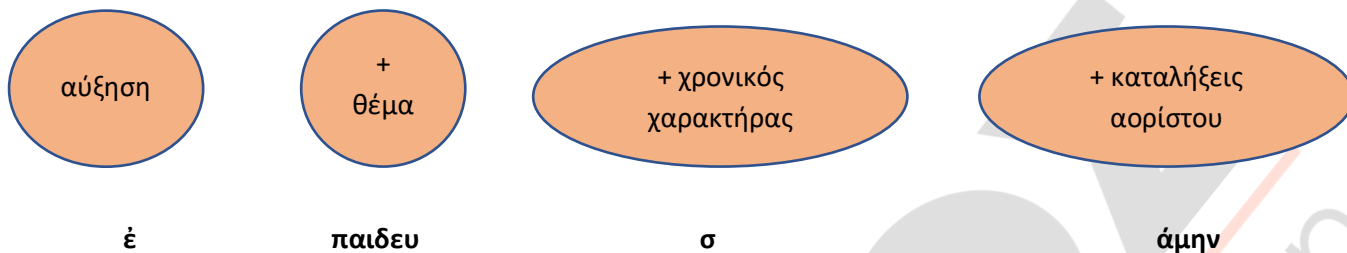
Οριστική Αορίστου

έ-τοξευ-σ-άμην
έ-τοξεύ-σ-ω
έ-τοξεύ-σ-ατο
έ-τοξευ-σ-άμεθα
έ-τοξεύ-σ-ασθε
έ-τοξεύ-σ-αντο

Σχηματισμός οριστικής παρατατικού μ.φ.:

Σχηματισμός οριστικής αορίστου μ.φ.:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Μέση Φωνή

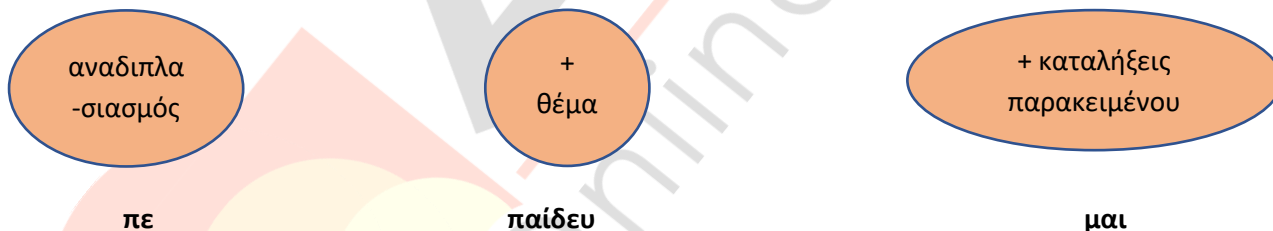
Οριστική Παρακειμένου

πε-παιδευ-μαι
πε-παιδευ-σαι
πε-παιδευ-ται
πε-παιδευ-μεθα
πε-παιδευ-σθε
πε-παιδευ-νται

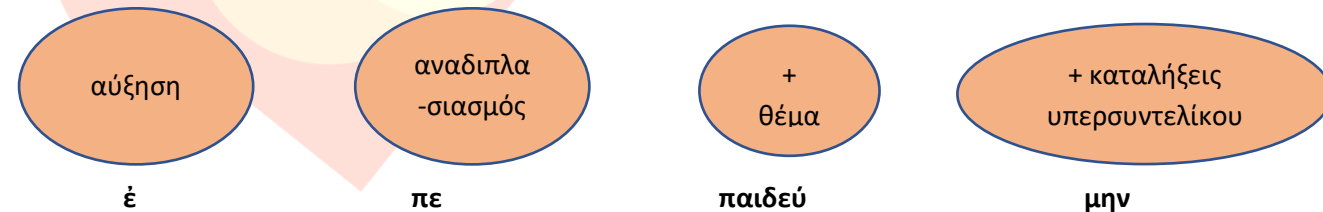
Οριστική Υπερσυντελικού

έ-πε-παιδευ-μην
έ-πε-παιδευ-σο
έ-πε-παιδευ-το
έ-πε-παιδευ-μεθα
έ-πε-παιδευ-σθε
έ-πε-παιδευ-ντο

Σχηματισμός οριστικής παρακειμένου μέσης φωνής

Σχηματισμός οριστικής υπερσυντελικού μέσης φωνής

Οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού μέσης φωνής αφωνόληκτων βαρύτονων ρημάτων

α. Ουρανικόληκτα (κ, γ, χ, ττ, σσ) + μ → γμ: Σχηματίζουν την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού ως εξής: πράττομαι – πέπραγμαι- έπεπράγμην

Οριστική Παρακειμένου

πέπραγ-μαι
πέπραξαι
πέπρακ-ται
πεπράγ-μεθα
πέπραχ-θε
πεπραγμένοι-αι-α είσιν

Οριστική Υπερσυντελικού

πράττομαι

έπεπράγ-μην
έπέπραξο
έπέπρακ-το
έπεπράγ-μεθα
έπέπραχ-θε
πεπραγμένοι-αι-α ήσαν

β. Χειλικόληκτα (π, β, φ, πτ) + μ → μμ: Σχηματίζουν την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού ως εξής: κόπτομαι- κέκομμαι- έκεκόμμην

Οριστική Υπερσυντελικού

κέκομ-μαι
κέκοψαι
κέκοπ-ται
κεκόμ-μεθα
κέκοφ-θε
κεκομμένοι-αι-α είσιν

Οριστική Υπερσυντελικού

κόπτομαι

έκεκόμ-μην
έκέκοψο
έκέκοπ-το
έκεκόμ-μεθα
έκέκοφ-θε
κεκομμένοι-αι-α ήσαν

γ. Οδοντικόληκτα (τ, δ, θ, ιζω) + μ → σμ: Σχηματίζουν την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού ως εξής: νομίζομαι- νενόμισμαι- ένενομίσμην

Οριστική Παρακειμένου

νενόμισ-μαι
νενόμισαι
νενόμισ-ται
νενομίς-μεθα
νενόμισ-θε
νενομισμένοι-αι-α είσιν

Οριστική Υπερσυντελικού

νομίζομαι

ένενομίς-μην
ένενόμισο
ένενόμισ-το
ένενομίς-μεθα
ένενόμισ-θε
νενομισμένοι-αι-α ήσαν